

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**“UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

**«GRAND KONDOR PRINT»
TOSHKENT – 2026**

UDK: 219.246:69.28:34
KBK: 122.215.148
T 097

DOI: <https://zenodo.org/records/20696033>

“Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, (23-may 2026-yil). [To’plam]: – Toshkent: “GRAND KONDOR PRINT”, 2026 y., 1009 b.

Ushbu to’plamga 2026-yil 22-23-may kunlari Guliston davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” hamda “Maktabgacha ta’lim” kafedralarida “Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman qatnashchilarining ma’ruza materiallari kiritilgan. Ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plamida respublika oliy ta’lim muassasalarining professor-o’qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, magistrlar, doktorantlar, talabalarning ilmiy maqolalari o’rin olgan.

Taqrizchilar:

B.Abdullayeva – pedagogika fanlari doktori, professor
S.I.Qulmamatov – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:

N.T.Misirova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.
M.Dj.Toshmatova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.
M.Berdiyeva – “Maktabgacha ta’lim” kafedrası mudiri, p.f.f.d.(PhD), dotsent v.b.
D.A.Utanbayeva – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dosent v.b.

Tashkilotchilar:

D.M.Elmuratova – “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” kafedrası mudiri, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), professor v.b.

A.A.Bolibekov – “Maktabgacha ta’lim” kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

Tahrir hay’ati:

A.Nizamov, X.Umarov, M.Toshmatova, M.Eshonqulova, M.Bayzakova, G.Umarova, D.Nosirova, G.Yusufaliyeva, K.Eshonqulova, D.Kurbanova, J.Ro’zimatov, G.Niyozova, N.Sulaymanova, G.Shoymatova, B.Xolyigitova, J.Sheranova, G.Xolmatova, Sh.Jabbarova, U.Bakirova.

Mas’ullar:

N.Abduraxmonova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), katta oq’ituvchi

M.Raimqulova – “Maktabgacha ta’lim” kafedrası o’qituvchisi

To’plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma’lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas’uldirlar.

KIRISH

Jahon ta'lim tizimidagi islohotlar va zamonaviy talablarning oshishi, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuv va texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Ta'lim jarayoniga tatbiq etilayotgan innovatiya usullari samarasi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik ijodkorligi xarakteri va uning rivojlanganligi darajasiga bevosita bog'liq.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash borasida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida keng ko'lamli tadbirlar amalga oshirilmoqda. Uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida ta'lim samaradorligini oshirish, yukak pedagogik mahoratga ega kadrlar tayyorlash orqali sifatli ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biridir. Bu borada ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi pedagoglarning amaliyotdagi ko'nikmalarini mustahkamlash va ilmiy izlanuvchanlikni rivojlantirishga qaratilgan texnologiyalarni takomillashtirish hamda innovatsion faoliyatning turli darajalarini talab darajasida egallashlari uchun xorijiy tajribalarga asoslangan ta'lim muhitini, pedagogik sharoitlar va didaktik imkoniyatlarni ta'minlash o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Kadrlar salohiyati jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Malakali, bilimli va yuksak ma'naviyatli kadrlar jamiyatda innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi, ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi hamda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik, boshqaruvdagi samarasizlik kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirish masalasi faqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo bo'lib qolmay, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Chunki bu jarayon insonning bilim, tafakkur, qadriyatlar va ma'naviy dunyosining rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kadrlar tayyorlash tizimida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Shuningdek, kadrlar salohiyatini yuksaltirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat, barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Uzluksiz ta'lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman mazkur yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarni muhokama qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqish uchun muhim ilmiy maydon hisoblanadi. Ushbu anjuman doirasida kadrlar salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini, inson kapitalini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, ta'lim tizimini

takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish kabi masalalar keng qamrovda tahlil etiladi.

Mazkur anjuman materiallari uzluksiz ta'lim tizimida malakali kadrlar tayyorlashning dolzarb muammolarini chuqur o'rganish, amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mazkur ilmiy-amaliy anjuman mamlakatimizda malakali kadrlar tayyorlash, zamonaviy yondashuvlar va xorijiy tajribalar asosida ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi.

Guliston davlat pedagogika instituti
rektori J.X.KARSHIBAYEV

OLIV O'QUV YURTI TALABALARRDA KASBIY MOTIVATSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYAT

Ayakulov U.A.

Guliston davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada talabalarni kasbiy motivatsiyasini shakllantirish usullari, shaxs motivatsiyasini metodikalar yordamida aniqlash, shaxs motivatsiyasini rivojlantirish xususida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: motivatsiya; kasbiy motivatsiya; motiv; ob'ektiv va sub'ektiv omillar.

Abstract: This article discusses methods for forming students' professional motivation, determining personal motivation using methodologies, and developing personal motivation.

Keywords: motivation; professional motivation; motive; objective and subjective factors.

Аннотация: В данной статье рассматриваются методы формирования профессиональной мотивации студентов, определения личной мотивации с использованием соответствующих методик и развития личной мотивации.

Ключевые слова: мотивация; профессиональная мотивация; мотив; объективные и субъективные факторы.

Mamlakatimizda bugungi kunda yoshlarga ko'rsatilayotgan e'tibor yuksak darajaga ko'tarilgan. Ayniqsa uzluksiz ta'lim tizimining muhim bo'g'ini hisoblangan oliy ta'lim muassasalarining moddiy – texnik bazasi rivojlantirilib, xalqaro standartlar darajasida ta'lim tizimini isloh qilish harakatlari jadallik bilan olib borilmoqda. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev 2020-yil 24-yanvardagi Oliy Majlisga murojaatnomasida oily talim tizimiga ham to'xtalib, "Oliy ta'limni rivojlantirish uchun o'tgan yili 19 ta yangi oliy o'quv yurti, jumladan, 9 ta nufuzli xorijiy universitetning filiali ochildi. Yetakchi xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda 141 ta qo'shma ta'lim dasturi bo'yicha kadrlar tayyorlash yo'lga qo'yildi. Oliy ta'lim muassasalariga jami 146 ming 500 nafar yoki 2016 – yilga nisbatan 2 barobar ko'p talaba o'qishga qabul qilindi" deya ta'kidlagan edilar[1]. Albatta, mazkur islohotlar zamarida yoshlarning oliy ta'lim tizimida sifatli ta'lim olib, kelgusida vatanimiz taraqqiyotiga munosib hissa qo'shadigan avlodni tarbiyalash maqsadi yotibdi. Shunday bo'lishiga qaramay, ba'zida talabalarining o'z tanlagan sohasiga birmuncha pastroq motivatsiya darajasida yondashayotganligining guvohi bo'lamiz. Bunday holatga bir qancha obyektiv va subyektiv omillar sabab bo'lishi mumkin. Masalan, talabaning o'zi istamasdan yo'nalish tanlaganligi, o'qishga qabul qilinganidan keyin esa ta'lim jarayonidan qoniqmasligi, o'zini baholash darajasi, u ta'lim olayotgan guruhdagi ijtimoiy muhit, talabaning fikri va intilishlari talabalar va o'qituvchilari tomonidan yetarlicha qabul qilinmasligi va boshqa sabablarni keltirish mumkin.

Mazkur muammolar bo'yicha uzoq va yaqin xorij mamlakatlarida bir qancha tadqiqotlar o'tkazilgan. Biroq bugungi kun ilm – fanida talabalar kasbiy motivatsiyasi bo'yicha yagona yondashuv yo'q deb baholanmoqda. Bir qator Rus psixologiyasi vakillari bo'lgan V.A.Kanaxov, L.V.Popova, G.I.Abramova va boshqa psixologlar talabalar motivatsiya sohasining o'ziga xosligi kasbiy ta'lim yo'nalishi bilan bog'liq degan xulosaga keldilar. G.I.Svetkova, G.S.Vaysman, T.V.Ivanova va boshqalar esa ta'lim jarayonida ta'lim – tarbiya va kasbiy motivlarni va umuman kasbiy ta'limning turli yo'nalishlari uchun xos bo'lgan motivatsion sohaning ahamiyatini tadqiq qilganlar[2]. Shunday ekan talabalar kasbiy motivatsiyasini o'rganishga bir xil yondashuvdan qarash biroz noto'g'ri bo'ladi. Talabalning kasbiy motivatsiya darajalarini eksperimental tadqiq qilishda bugungi kunda bir qator metodikalar mavjud. Xususan, T.Elerning "Shaxsning mag'lubiyatdan qochish motivatsiyasini aniqlash" va "Shaxsning muvofaqiyatga erishish motivatsiyasini aniqlash" metodikalari, R.V.Ovcharovning "Kasb tanlash motivlari" metodikasi hamda J.Rotterniing "Subyektiv lokal nazorat xususiyatlarini o'rganish" so'rovnomalari shular jumlasidandir. Mazkur metodikalar yordamida talabalarning motivatsiya xususan kasbiy motivatsiya va unga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash mumkin bo'ladi.

Mashhur Rus olimi E.P.Ilin talabalardagi kasbiy motivatsiya muammolariga baho berar ekan, "Ushbu mavzuning dolzarbligi motivatsiya mavjudligi bilan bog'liq bo'lgan kelajakka tayyorgarlikni takomillashtirishning asosiy omillaridan biri bo'lib, zamonaviy ta'lim sharoitida mutaxassislar tayyorlashning asosiy shartidir. Aynan kasbiy motivatsiya shaxs va jamiyatning o'zaro aloqa nuqtalarini qamrab oladi va unda ta'lim jarayoniga alohida e'tibor beriladi" deb ta'kidlagan edi[3].

Talabalik davrida kasbiy motivatsiyani shakllanish jarayoni ayni paytda muhim, ahamiyatli psixologik – pedagogik hodisa bo'lib, unda:

Talabalarda salbiy kasbiy motivatsiyani shakllanishini oldini olishga qaratilgan chora – tadbirlarni ishlab chiqish va unga muntazam rioya qilish orqali talabalarda yuqori darajadagi kasbiy motivatsiyani shakllantirish mumkin.

Ta'lim jarayonida bevosita pedagog – o'qituvchi tomonidan talabalar bilan individual ishlashni yanada kuchaytirish.

An'anaviy dars mashg'ulotlarini biroz qisqartirib, noan'anaviy va zamonaviy dars o'tish usullarini yanada kengroq qo'llash.

Talabaniing fikri guruh uchun muhim ekanligiga uni ishontira olish va ularning qiziqish, istak va xohishlarini inobatga olish.

G'arbiy Yevropa, Amerika va Osiyoning rivojlangan davlatlari ta'lim tizimini o'rganib chiqib, milliy xususiyatlarimizdan kelib chiqqan holda, mamlakatimiz ta'lim tizimiga bosqichma – bosqich tadbiri qilish jarayonini yanada jadallashtirish orqali talabalarning kasbiy motivatsiya xususiyatlarini yanada oshirish imkoniyatlari paydo bo'lishi mumkin.

Darhaqiqat, talabalarning kasbiy motivatsion sohasini rivojlantirishda asosiy o'rinda ta'lim va tarbiya tushunchalari yotadi. O'qituvchilar tomonidan ta'lim

mashg'ulotlari qanchalik sifatli va yangicha yondashuvlar asosida olib borilsa, talabalarning qiziqish va fikrlaridan kelib chiqib, mashg'ulotlar tashkillashtirilsa, albatta foydadan holi bo'lmaydi. Negaki, talaba kelgusi faoliyatida foydalanadigan zaruriy, tayanch tushuncha va bilimlarni oliy ta'lim muassasasida oladi. Shunday ekan, talim jarayonida talabalarning bilimlarni o'zlashtirishlarida asosiy omil ta'lim jarayonidagi o'ziga xos innovatsion usullar hisoblanadi. Bu albatta, oliy o'quv yurti talabalaring kasbiy motivatsiyasini oshirishda yaxshi samara berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2020 yil 24 yanvardagi Oliy Majlisga murojaatnomasi. "Tasvir" nashriyot uyi. Toshkent 2020.
2. Журнал научных статей Здоровье и в XXI веке образование. (753-754 с)
3. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы.- СПб: Питер 2000.

TALABALARDA KASBIY MOTIVATSIYANING SHAKLLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR

Ayakulov U.A.

Guliston davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda kasbiy motivatsiyaning shakllanishiga ta'sir etuvchi asosiy psixologik omillar o'rganiladi. Tadqiqotda ichki va tashqi motivatsion determinantlar, o'z-o'ziga ishonch (self-efficacy), qadriyat yo'nalishlari, kasbiy identifikatsiya va ijtimoiy-psixologik muhitning talabalarda kasbiy intilishlarni shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Zamonaviy psixologik tadqiqotlarning nazariy asoslari va empirik natijalari sintezi asosida o'qituvchilar va oliy ta'lim muassasalariga talabalarda barqaror kasbiy motivatsiyani rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar taklif etiladi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, ichki motivatsion yordam, mentorlik va ijobiy akademik muhitni uyg'unlashtirgan integral yondashuv talabalarning kasbiy rivojlanish sur'atini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so'zlar: kasbiy motivatsiya, talabalar, o'z-o'ziga ishonch, qadriyat yo'nalishlari, kasbiy identifikatsiya, ichki motivatsiya, akademik muhit, psixologik omillar.

Abstract: This article examines the key psychological factors that influence the formation of professional motivation in students. The study analyzes the role of internal and external motivational determinants, self-efficacy beliefs, value orientations, professional identity, and the socio-psychological environment in shaping students' career aspirations. Based on a synthesis of theoretical frameworks and empirical findings from contemporary psychological research, the article proposes practical recommendations for educators and academic institutions aimed at fostering sustainable professional motivation among students. The results demonstrate that an

	VA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK DETERMINANLARI	
49	<i>Axmadjonova Sevinch Farxodjon qizi.</i> O'QUVCHILARNI MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISHDA PISA BAHOLASH TIZIMINING AHAMIYATI	830
50	Yarmatov Shermo'min Rahmatovich. JISMONIY TARBIYA FANINI O'QITISHDA AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARINING IJODIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	832
51	Bo'riyev Mirjalol Zafar o'g'li. MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA TURIZMNING RIVOJLANISH MAZMUNI	836
52	<i>Maxmudova Dिल्фуза O'ngarovna.</i> ONA TILI TA'LIMIDA AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARINING KOGNITIV-AKMEOLOGIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI	838
53	Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna. BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARIDA KITOBXONLIK KO'NIKMALARINI INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA SHAKLLANTIRISHNING AMALIY AHAMIYATI	842
54	<i>Mamorasulova Muyassar.</i> BOSHLANG'ICH SINFI O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA O'QUVCHILAR DIQQATINI OSHIRISH USULLARI, ONGLI O'QISHGA O'RGATISH.	844
55	Shohruh Shodiboyev, Muhammadova Bibi Maryam Abdug'afforovna. O'ZBEKISTON TALABALARI O'RTASIDA STRESS VA PROKRATINATSIYA O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	849
56	Xamzaqulov Eryigit Abdubasharovich. Sulaymanova Nigora Olimjon qizi. BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARINING MANTIQUIY FIKRLASH QOBILIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA MATEMATIK MASALALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH	853
57	Misirova Nodira Tovbayevna, Xusanova Zebo Xusan qizi. BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARIDA O'QISH MALAKASINI SHAKLLANTIRISH USULLARI	857
58	Jo'rayeva Zuxraxon Akbarali qizi. BOSHLANG'ICH SINFI ONA TILI TA'LIMIDA MUSTAQIL SO'Z TURKUMLARINI O'RGATISHDA RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING FUNKSIONAL IMKONIYATLARI	862
59	Abduvohidov Mirjalol O'ktamjon o'g'li. BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINI STRESSGA CHIDAMLILIGINI OSHIRISH METODIKASI	865
60	Elmuratova Dilrabo Muxammatovna, Bayturayeva Manzura Ismatulla qizi. XALQARO TAJRIBALARDA O'QUVCHILARNI TADQIQOTGA YO'NALTIRISH METODLARI	868
61	Nosirova Dिल्фуза Saydullayevna. BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI KASBIY TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TEXNOLOGIYALAR.	873
62	Nosirova Dिल्фуза Saydullayevna. BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI KASBIY TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.	876
63	Ayakulov U.A. OLIY O'QUV YURTI TALABALARIDA KASBIY MOTIVATSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYAT	882
64	Ayakulov U.A. TALABALARDA KASBIY MOTIVATSIYANING	884

**“UZLUKSIZ TA’LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

Bosishga ruxsat etildi. 04.06.2026 y.
Qog`oz bichimi 60x84 1/16.
Times New Roman garniturasida terildi.
Ofset uslubida oq qog`ozda chop etildi.
Nashriyot hisob tabog`i 54. 5, Adadi 100. Buyurtma № 71
Bahosi kelishuv asosida

“BROK CLASS SERVIS” MChJ bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Toshkent shahar Zargarlik ko'chasi, Segizbayeva 10a.